

Forskellighed er en regional styrke

Fingerplanens betydning i tre Hovedstadskommuner

København, Hørsholm og Gribskov kommuner ligger alle indenfor Fingerplanen. Ser man på de tre kommuners udvikling i lyset af Fingerplanens strukturer, bliver det tydeligt, at udviklingen er præget af deres beliggenhed fra håndflade til fingerspids. Det samme gælder deres udviklingsstrategier, i Hørsholm vil de skabe flyttekæder, i Gribskov satser på stedsspecifikke kvaliteter mens København har fokus på den bæredygtige udvikling. Tilsammen har de skabt et interessant og differentieret by- og landskabsmiljø, som er unikt ikke bare for hovedstadsområdet men også i et internationalt perspektiv.

Af Julie Reinau, arkitekt med MA i Strategisk Byplanlægning beskæftiget med strategisk bygherrerådgivning indenfor byudvikling og byggeri

Fingerplanen har gennem 75 år struktureret by og land i hovedstadsregionen, så der er opstået unikke og stedsspecifikke kvaliteter. Kvaliteter der både kan udfordre og styrke kommunerne i deres udvikling, men som regionalt giver et interessant og differentieret by- og landskabsmiljø, som er unikt for et hovedstadsområde, og som vi kan være stolte af – også i en international kontekst. Men hvordan fungerer Fingerplanen i praksis i 3 kommuner, der geografisk placerer sig vidt forskelligt i relation til Fingerplanens struktur og udlæg af by- og landzoner? Gribskov Kommune, der ligger i forlængelse af en byfinger udlagt som by-, land- og sommerhusområde. Hørsholm Kommune, der ligger på tværs af en byfinger og en indre kile lige delt mellem byzone (ydre storbyområde) og landzone. Københavns Kommune som det indre storbyområde, håndfladen i Fingerplanens struktur.

Teksten her er baseret på egen erfaring fra ansættelser i de 3 kommuner og egne refleksioner over, hvilken dagsorden Fingerplanen sætter, og hvilke muligheder den giver.

København er storby med en befolkningstæthed på 7.000 indbyggere pr. km², Hørsholm er forstad med knap 800 indbyggere pr. km² og Gribskov er spredt bysamfund med kun 147 indbyggere pr. km². Tætheden som udtryk for og konsekvens af kommunernes udviklings- og udbyg-

ningsmuligheder giver kommunerne fordele og ulemper i deres planlægning både i relation til økonomi, tid og kvalitet. Hvor udfordringen i København siden starten af 2000 har været at imødekomme boligefterspørgslen og bygge boliger nok i takt med befolkningsudviklingen, så har Hørsholm og Gribskov Kommuner stået med den omvendte udfordring, nemlig at tiltrække nye borgere.

Hørsholm – flyttekæder og fortætningsstrategier

Hørsholm Kommunes store udfordring er at sætte skub i flyttekæden. Mange af Hørsholms borgere ønsker at blive boende i kommunen, men da markedet ikke kan tilbyde et attraktivt alternativ til parcelhuset, vælger mange at blive boende i deres hus. Der er derfor mange husstande i kommunen, der er beboet af en eller to personer¹. Kommunen har som strategisk målsætning at sætte gang i flyttekæden og frigive boliger til børnefamilier ved at skabe attraktive boliger for seniorer eksempelvis i form af seniorbofællesskaber. Samtidig har kommunen en ambition om at fastholde unge og studerende ved blandt andet at sikre, at der bygges i forskellige prisniveauer og ejerformer, hvor både børnefamilier, ældre og studerende kan finde attraktive mindre boliger². Spørgsmålet er, om der med andre greb er måder at sætte skub i flyttekæden på, og om der på

tværs af eksempelvis kommunegrænser kan findes løsningsmodeller, der kommer alle til gavn?

Gribskov – erhvervsstrategien som udviklingsplan

Gribskov Kommune har på mange måder en regional rolle som rekreativt område for hovedstadsområdet. Kommunen baserer i høj grad deres udviklingsstrategi på det vækstpotentiale, der ligger i turisme- og oplevelsesøkonomien. På den måde fungerer Gribskov Kommunes erhvervs- og turismestrategi i høj grad som et plan- og udviklingsstrategisk dokument. Netop turismeerhvervet bygger på de helt særlige stedsspecifikke kvaliteter, der findes i kommunen, som Fingerplanen er med til at understøtte, og kommunen i dens planstrategi ønsker at udvikle både i byerne, på landet og de mindre lokalsamfund. Fingerplanens indbyggede udfordring i forhold til et ønske om infrastrukturel sammenhæng og bymæssig vækst bliver omvendt en dynamo og driver for en stedsspecifik og særegen udviklingsdagsorden, der sætter nogle andre rammer for, hvordan kommunen tiltrækker både nye borgere og arbejdspladser. Spørgsmålet er, hvordan man bygger boliger og tiltrækker nye borgere med udgangspunkt i de stedsspecifikke kvaliteter, hvor natur og kulturhistorie er driveren. Peger det på en anden måde at bo på, nogle andre boligty-

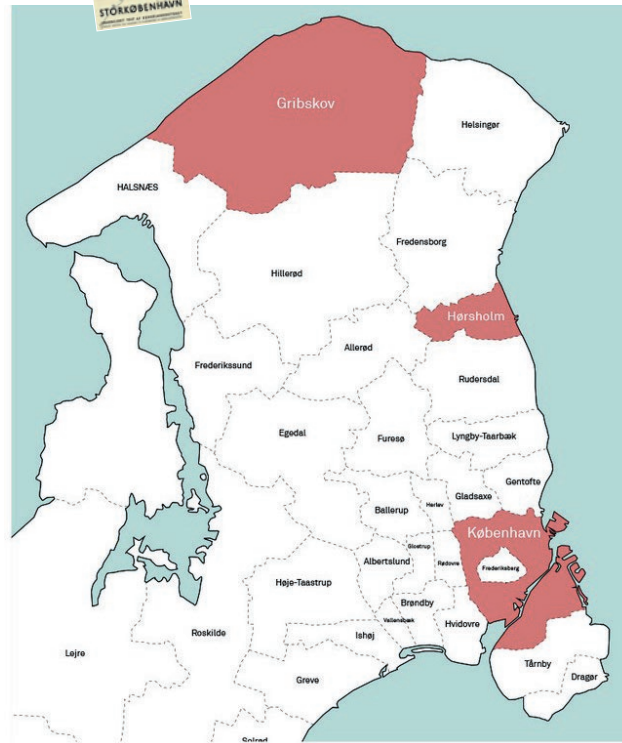
pologier og åbner det op for, at man kan udbygge andre steder, end hvor Fingerplanen tillader det i dag?

København – bæredygtig byudvikling

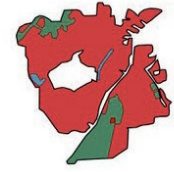
Fingerplanen giver Københavns Kommune de absolutte vækstbetingelser og dermed også de udfordringer, det automatisk afføder, når byen vokser hurtigt. Udfordringer som pres på boligmarkedet med dertil stigende boligpriser. Et affødt pres på muligheden for at fastholde førstegangskøbere, der allerede bor i byen og ikke mindst et pres på friarealer og byens grønne åndehuller på grund af den hastige byudvikling.

København har efter mange år med fokus på byvækst og fortætning nu et politisk fokus på klima og bæredygtig byudvikling. Spørgsmålet er, hvordan vi tænker grønne og biodiverse arealer ind i den eksisterende by, og hvordan nye arealer byudvikles, så naturen får en større og mere integreret rolle, direkte påvirker boligtypologien, den måde vi bor og lever på og i den sammenhæng, hvordan Fingerplanens udlæg af grønne arealer kan tænkes anderledes eller suppleres for områder med tæt byvækst?

Hvis vi tænker København ind i en regional kontekst, skal byen ikke kunne det hele eller rumme det hele, og storbyens udlæg af grønne parker skal måske i højere grad tænkes sammen med og integreres i byggeriet, så vi fastholder tætheden og udnytter den interessante skalasammensmeltning, der kan opstå, når vi bryder elementerne ned i mindre bidder. Med det kan vi udvikle biodiverse og klimaforbedrende forandringer i storbyen i en tilpasset skala, der understøtter den differentierede struktur, Fingerplanen rummer, hvor det stadig vil være

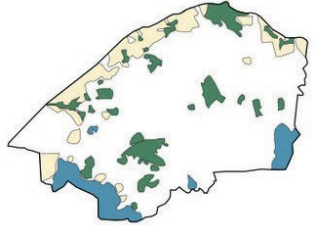
Gribskov Kommune, Hørsholm Kommune og København Kommune.

Københavns Kommune:
Areal: 90 km²
Indbyggere: 638.000
Befolkningstæthed: 7.000 indb./Km²

Hørsholm Kommune:
Areal: 31 km²
Indbyggere: 25.000
Befolkningstæthed: 796 indb./Km²

Gribskov Kommune:
Areal: 279 km²
Indbyggere: 41.000
Befolkningstæthed: 141 indb./Km²

attraktivt (og nødvendigt) at søge ud af storbyen for at få de store vidder, skovlandskaber og agerbrug. Forskellighed som balanceret udviklingsstrategi

Fingerplanen giver de 3 kommuner vidt forskellige vækstbetingelser og vilkår for tiltrækning af borgere og arbejdspladser, men Fingerplanen har samtidig betydet, at de 3 kommuner har udviklet sig unikt og forskelligt. Fingerplanen har struktureret Hovedstadens udbygning, så vi regionalt har opnået en differentieret bystruktur, hvor grønne arealer er bevaret og har fået de rigtige rammer for at udvikle sig til de unikke natur- og kulturmiljøer, hovedstaden har i dag. På samme måde er bystrukturene differentierede og giver forskellige

bosætningsmuligheder regionalt, som kalder på forskellige udviklingsstrategiske greb og er med til at gøre byplanlægningen stedsspecifik. Netop forskelligheden kommunerne imellem er en styrke, og den kerne skal de udnytte til at skabe udvikling. Samtidig kan de tværkommunale interesser og potentialer understøttes, når planlægningen har et regionalt langsigtet strategisk fokus.

¹ Kilde: Danmarks Statistik

² Kilde: Hørsholm Strategien 2019

Artiklen er et uddrag af Julie Reinaus artikel "Forskellighed er en regional styrke". Du kan læse hele artiklen i Samtalehæftet Fingerplan 2.0, En konkurrence om Hovedstadens fremtid, der kan downloades på Arkitektforeningens hjemmeside: bit.ly/fingerplan20

Forskellig-
artet
geografi

Hovedstadsregionen betydning som regional og national destination giver en række muligheder for at udvikle attraktioner i forskellige tværkommunale, regionale, nationale og internationale samarbejder og partnerskaber. Destinationsudvikling kan udnyttes ikke kun til turisme- og erhvervsfremme men også til at styrke bosætning og tilflytning.

Tvær-
kommunale
udviklings-
planer

Gennem udbygning, omdannelse og fortætning skal der skabes stærke overgange mellem det centrale København og de ydre storbyområder. Der skal tænkes i tværkommunale udviklingsplaner, der styrker de bærende elementer i Fingerplanen som eksempelvis grønne arealer og en styrkelse af stationsknudepunkter.

Lang-
sommere
byudvikling

I nogle byområder i Hovedstadsområdet er udviklingen gået så stærkt, at de bymæssige kvaliteter ikke er til stede. Fremtidig byudvikling skal tænkes langsommere, så flere arealer udvikles samtidig uden, at de udbygges hastigt og færdiggøres lineært. På den måde kan udviklingen følge med tiden og understøtte en bæredygtig byudvikling socialt, miljømæssigt, økonomisk og kulturelt. Denne tilgang vil samtidig åbne op for at byudviklingen kan ske i et langsigtet regionalt perspektiv, der fokuserer på Hovedstadsregionens differentierede udvikling – på tværs af de mere kortsigtede kommunale perspektiver.